

AZ ELZEVIEREK RESZPUBLIKÁI ÉS ROKON- KIADVÁNYOK A M. N. MÚZEUMBAN.

(Első közlemény. — 13 szöveggéppel.)

A mult századok klasszikus nyomdász-dinasztiái közt kevés van, mely olyan hosszú ideig s olyan általánosan uralkodott volna a közízlésen, mint az ELZEVIER-család. Nemcsak a szenvedélyes könyvbarát, hanem a laikus is megbecsülte azokat a könyveket, melyek e cég jelzésével ellátva kerültek kezei közé s habár a XVI. és XVII. század tipográfiai mestereinek kereslete ma már korántsem akkora, aminő volt teszem azt a mult század második felében, az Elzevierek izléses kiállításukkal, kellemes nyomásukkal ma is lebilincselik azok érdeklődését, akik a divat változó szeszélyeivel nem törődve, a szépet pusztán a szépért kedvelik.

Az ELZEVIEREK világhírű leydeni műhelyét ELZEVIER Lajos, flamand származású könyvkötő alapította meg, aki 1580-ban telepedett meg ebben a virágzó egyetemi városban. Könyvkereskedését az egyetem kuratoriumától nyert és 1587 április havában kelt kiváltságlevél alapján nyitotta meg az akadémia területén. ELZEVIER Lajos 1617 elején halt meg, virágzó, de a korabeli könyvkereskedők és kiadók tevékenységétől semmiben sem különböző üzletet hagyva örökösire. A leydeni üzletet legidősebb és legfiatalabb fia vette át: Máté és Bonaventura; Máté 1622-ben a saját fia, Ábrahám javára lemondott az üzletrészeről. A két új társ 1625-ben magához váltotta ELZEVIER Izsáknak 1617-ben berendezett nyomdáját s ezzel meg volt adva a cég tipográfiai világhírének lehetőségé. Tényleg a cég virágzásának legfényesebb korszaka 1626-ban indult meg s a vállalkozó szellemű társak a nagyszabású kiadványok egész sorát indítják meg. Ekkortól datálódik az ELZEVIEREKnek mint egyetemi könyvnyomtatóknak a szereplése is. Az üzlet-

társak egy és ugyanazon évben, 1652-ben, haltak meg; helyüket elfoglalták fiaik: János és Dániel. A békés együttműködés azonban nem tartott sokáig. Dániel 1655-ben kilépett az üzletből s ELZEVIER Lajossal szövetekezett, akinek 1638 óta volt Amsterdamban virágzó könyvkiadó és könyvnyomtató üzlete, János pedig egyedül vezette tovább a törzsüzletet 1661-ben bekövetkezett haláláig. Özvegye alatt a vállalat lassankint hanyatlásnak indult. Az amsterdami ház is lassankint veszített jelentőségéből s Dániel 1680-ban bekövetkezett halálakor végleg feloszlott.

A nyomdászcsalád Utrechtben és Hágában működő tagjai jelentőség dolgában messze mögötte maradtak a leydeni és amsterdami cégnek.

A hatalmas nyomdászdynasztia sajtótermékeiről és kiadványairól, több eredeti katalogus mellett, számos újabb tudományos összeállítás is van, a legteljesebb Alphonse WILLEMSÉ, melyre alábbi leírásainkban mi is folyton hivatkozunk.¹

Az ELZEVIEREK kiadványait a betűk szépsége, a papír jósága s a szedés művészi elrendezése jellemzik. Számuk WILLEMS szerint 1608-ra tehető, melyek egy része — sajtórendészeti okokból — költött nevek alatt jelent meg, míg vannak olyan az ELZEVIEREK mesterjeggyével ellátott nyomtatványok is, melyek más műhelyek termékei.

Kiadványaik közül ma is becsben állanak, habár általában a bibliofilek ELZEVIER-kultusza erősen hanyatlott, a huszonnegyedrétű ú. n. reszpublikák, melyek az egyes európai s Európán kívüli államok rövid történeti, földrajzi leírását és statisztikai adatait tartalmazzák s eredetileg egy hollandi forintba kerültek kötetenkint. Nevüket e kezes kötetkéik címfelírásukról nyerték, mely rendszerint így kezdődik: «Respublica sive status» stb. Maga a kiadó cég is e gyűjtőcím (Reipublicae) alá foglalta 1638-ban kiadott hivatalos jegyzékében az addig megjelent harminc kötetet. Georg FRICK, aki a reszpublikákkal különösen behatóan foglalkozott, ide számítja még az 1638 utáni három kötetet, ú. m.

¹ Les Elzevier, Histoire et annales typographiques. 1880.

Chinát (1639.), *Portugáliát* (1640.) és *Japánt* (1649.), az 1638-iki jegyzékben föl nem sorolt 1626-iki *Galliát*, mellyel az 1629-iki *Gallia* nem azonos s esetleg még az 1637-ben megjelent *Status particularis regiminis S. C. Maiestatis Ferdinandi* c. kiadványt. Ekként FRICK szerint a reszpublikák teljes sorozata 35 darabból áll. Mi ehhez hozzászámítjuk még az alakra s kiállításra, sőt tartalomra a tulajdonképeni reszpublikákkal szorosán rokon *Sleidani de quatuor summis imperiis libri tres* (1631.) *Cluverii Introductionis in universam geographiam libri VI.* (1627.) és *Campanellae de monarchia Hispanica* (1641.) c. kiadványokat is, melyek közül legalább az elsőt BRUNET is a reszpublikák közé sorolja jeles *Manueljében*.¹ Ilykép tehát összesen 38-féle kiadványból áll az ELZEVIEREK *Reipublicae* sorozata, melynek minden egyes tagja meg van esetleg több kiadásban, vagy lenyomatban a M. N. Múzeum könyvtárában.

WILLEMS alapján e harmincnyolc kiadvány zsebalakú kiadásait és változatait a következőkben csoportosítjuk:

I. SMITHUS I. De republica Anglorum. Első kiadás 1625. Két változat. Második kiadás 1630. Harmadik kiadás 1641. Két változat.

II. CONTARENUS C. De republica Venetorum. Első kiadás 1626. Második kiadás 1628. Két változat.

III. Respublica Galliae. Egyetlen kiadás 1626.

IV. SCRIVERIUS P. Respublica Romana. Első kiadás 1626. Második kiadás 1629. Két változat.

V. CLUVERIUS P. Introductio in universam geographium. Első (zseb) kiadás 1627. Második kiadás 1629. Harmadik kiadás 1641. Két változat, melyek egyike hamisítvány. Negyedik kiadás 1651. Ötödik kiadás 1659. Hatodik kiadás 1670. Hetedik kiadás 1672. Nyolcadik kiadás 1677.

VI. Helvetiorum respublica. Egyetlen kiadás 1627. Három változat.

VII. Respublica Poloniae, Litvaniae, Prussiae, Livoniae etc. Első és második kiadás 1627. Harmadik kiadás 1642.

¹ Manuel du libraire. 5. kiadás. Paris 1860—65.

VIII. *Respublica Scotiae et Hiberniae*. Első kiadás 1627. Második kiadás 1630 (1627-iki évszámmal a címlapon).

IX. *De principatibus Italiae*. Első kiadás 1628. Második kiadás 1631. Két változat.

X. *Gallia*. Első és második kiadás 1629.

XI. *Hispania*. Első és második kiadás 1629.

XII. *De regno Daniae et Norvegiae*. Első és második kiadás 1630.

XIII. *Belgii confoederati respublica*. Első, második és harmadik kiadás 1630.

XIV. *Russia itemque Tartaria*. Első és második kiadás 1630.

XV. *Turcici imperii status*. Első kiadás 1630. Második kiadás 1634.

XVI. *JANNOTIUS D. Dialogi de republica venetorum*. Első és második kiadás 1631.

XVII. *De imperio magni Mogolis*. Első és második kiadás 1631.

XVIII. *SLEIDANUS J. De quatuor summis imperiis libri III*. Első és második (zseb) kiadás 1631. Harmadik kiadás 1654. Negyedik kiadás 1655. Ötödik kiadás 1667. Hatodik kiadás 1678.

XIX. *Svecia*. Első kiadás 1631. Második kiadás 1633.

XX. *CUNEUS P. De republica Hebraeorum*. Első (zseb) kiadás 1632. Két változat.

XXI. *ENNIUS U. Graecorum res publicae*. Egyetlen kiadás 1632.

XXII. *GYLIUS P. De Bosporo Thracio libri III*. Első és második kiadás 1632.

XXIII. *GYLIUS P. De Constantinopoleas Topographia libr. IV*. Első és második kiadás 1632.

XXIV. *LEONIS J. Africa*. Egyetlen kiadás 1632.

XXV. *BUSBEQUIUS A. G. Omnia*. Első kiadás 1633. Három változat. Második kiadás 1660.

XXVI. *GROTIUS H. De Mare libero*. Első és második (zseb) kiadás 1633.

XXVII. *Persia*. Első és második kiadás 1633. Harmadik kiadás 1647.

XXVIII. SIMLERUS J. Vallesiae el Alpium descriptio. Egyetlen kiadás 1633.

XXIX. SPRECHERUS F. Rhetia. Egyetlen kiadás 1633.

XXX. Respublica imperii romano-germanici. Első kiadás 1634. Második kiadás 1640. (A rézmetszetű címlapon az 1634., a II. kötet szedett címlapján pedig a helyes évszámmal.)

XXXI. Respublic Hungariae. Egyetlen kiadás 1634.

XXXII. Sabaudiae respublica. Egyetlen kiadás 1634.

XXXIII. SZTRANSKY P. Respublica Bohemiae. Első kiadás 1634. Második kiadás 1643.

XXXIV. Status particularis regiminis Ferdinandi II. Egyetlen kiadás 1637.

XXXV. Regni Chinensis descriptio. Egyetlen kiadás 1639.

XXXVI. Portugallia. Egyetlen kiadás 1641.

XXXVII. CAMPANELLA Th. De monarchia hispanica. Első (zseb) kiadás 1641. Második kiadás 1653.

XXXVIII. VARENIUS B. Descriptio Japoniae. Egyetlen kiadás 1649.

Mind e kiadványok huszonnegyedrétű formátumban láttak napvilágot; apró voltak dacára is rendkívül világos és könnyen olvasható betűtípusaikat alighanem VAN DYCK Kristóf metszette.¹ Szedett s az ELZEVIEREK szokásos mesterjegyeinek valamelyikét föltüntető címlapokkal csakis a több *tomus*ból vagy *pars*ból álló kiadványok második kötetétől kezdve találkozunk, míg az egy-kötetes művek (s a több kötetesek elsejének) címlapját több-kevesebb művészettel és izléssel metszett címképek helyettesítik, melyek nagyrészt C. C. DUYSEND műhelyéből kerültek ki. E rézmetszetű címlapok, miként azt a közleményünk folyamán kiadott számos reprodukció is mutatja, a tetszetős s leginkább könnyen áttekinthető címfelírásokon kívül más-más ábrázolásokat mutatnak, melyek az illető állammal valamely vonatkozásban állanak. Így pl. vagy az uralkodó arcképét hozzák allegorikus alakok kíséretében, vagy az államok, esetleg városok gondosan metszett

¹ V. ö. WILLEMS i. m. LXXXII. 1.

cimerét néha egy-egy látképpel vagy allegorikai alakkal kombinálva, míg ismét máskor az illető nemzet valamely fiát többkevesebb hűséggel ábrázolt jellegzetes nemzeti ruhájukban. A metszett címlap közepét nem ritkán égő faágak foglalják el, amit az ELZEVIEREK nevével hoznak kapcsolatba s a beszélő cimer egy fajának tartanak.¹

A reszpublikák nagyrésze régebben megjelent művek újvaló, néha változatlan, de igen gyakran módosított (rövidített, új adatokkal, sőt egész fejezetekkel bővített) lenyomata; egy másrésztük ellenben különböző munkák kivonataiból összeállított kompiláció. A kompilátor nincs mindig megnevezve; a legtevékenyebb de LAET János, a hollandiai Keletindiai Társaság igazgatója volt, aki egymaga nyolc reszpublikát állított össze és kettőt átdolgozott.² Figyelemreméltó a kiadóknak az a törekvése is, hogy egyik-másik kötetet az illető nemzetbeli tudóssal, pl. Svédországot SOTERUSSzal, Csehországot STRANSKYVAL írtatták meg, amiből világosan kitetszik, hogy a kiadók mindenképen azon voltak, hogy megbizhatót nyujtsanak nagyszámú olvasóiknak.

«A szerzők rendkívüli sokfélesége — írja FRICK³ — természetesen arra vezetett, hogy a kivitelnél a legkülönbözőbb utakat és módokat követték. Legnehezebb azokról a művekről alkotni biztos ítéletet, melyek pusztán lenyomatok már megjelent munkákból. Itt minden egységes szempont nélkül kerülnek egymás mellé a legkülönbözőbb értekezések; közvetlen egymásutánban következnek az ellentmondások és ismétlések, úgy hogy az egész munka inkább a nyersanyag felhalmozásának, mintsem a szigorúan határozott tárgy valódi átgondolásának és tervszerű alakításának benyomását teszi. Gyakran koránt sincs kimerítve a tárgy s számos új fejezetet lehetne hozzátenni, anélkül, hogy ez által az összbenyomás lényegesen módosulna. Vannak azonban — persze csak kevesen — olyan művek is, melyeknek terve világos és kivitele lekerekített, magábazárt egész. Úgy látszik, hogy az

¹ Holland *els* annyi mint égerfa, *vuur* pedig tüzet jelent.

² V. ö. FRICK, Zeitschrift für Bücherfreunde. 1897/98: 614.

³ I. h. 615. l.

egyes írók egymástól függetlenül jártak el. Gyakori a gyűjtemény egyes darabjai közt az ellentmondás, ami megoldatlan marad, épen mivel az egyesek a többi munkatársaktól függetlenül jártak el».

Mindazonáltal a vállalat egyes kötetének beosztása nagyjában azonos. «A reszpublikák többsége topográfiai alapvetéssel kezdődik; ehhez járulnak az éghajlatra, talajművelésre s egyéb földrajzilag jelentős jelenségekre vonatkozó híradások. A földrajzi rész annál behatóbb, minél kevésbé tételezhető föl ismerete; távoli államok leírásánál mindig neki jut a nagyobb tér, minthogy ez esetben a lakosság erkölceinek és szokásainak érdekességével szemben a tisztán politikai fejtegetések háttérbe szorulnak. Ezután jönnek a történeti fejtegetések, nem mindig időrendi egymásutánban, hanem gyakran a földrajzi részbe belefoglalva, olyképp, hogy egy-egy országrész vagy helység megbeszélésénél történetére is kiterjeszkednek; másutt ismét az uralkodók nevéhez kapcsolják ez adatokat. A kötetek fő tartalmát az illető állam alkotmányának, udvari és kormányzati tisztikarának leírása teszi. Itt nyílik legtágabb tér egyesek felfogásának: a legfontosabb adatok rövid, száraz összefoglalása mellett egészen részletes értekezések is akadnak telve az uralkodóházra, legfontosabb nemesi családokra vonatkozó adatokkal, beható, részben statisztikai kimutatásokkal az állam bevételeiről és kiadásairól, a hadsereg erejéről, az egyházi viszonyokról stb.»¹

Az ELZEVIEREK reszpublikáinak nagy könyvtári sikere természetesen maga után vont a más kiadók törekvését, hogy hasonló alakú s felosztású munkákban dolgozzák föl azokat az államokat, amelyek az ELZEVIER-cég figyelmét elkerülték, sőt versengésükben annyira is mentek, hogy megpróbálkoztak a már földolgozott országokról is újabb leírásokat vetni a könyvpiacra. Így tehát e rokonkiadványok sok tekintetben kiegészítik a tulajdonképeni ELZEVIER-sorozatot s mindenképp méltók arra, hogy e sorozattal együttesen katalogizáltassanak.

¹ U. o. 616. l.

Különösen két németalföldi cég vált ki ezen a téren, a leydeni MAIRE János (1617—56) és az utányomásokból meg-
gazdagodó amsterdami JANSSONIUS János (1618—64), akiknek
sajtójából nyolc-, illetve négyféle ilyen reszpublika-utánszat van a
M. N. Múzeumban. ZILIUS Gilbert utrecht-i és STAEDELIUS János
strassburgi könyvnyomtatók egy-egy kiadványukkal vannak kép-
viselve gyűjteményünkben. Ez utóbbiak nemcsak a rézmetszetű
címlap művészi kvalitásait, hanem a szedés szépségét tekintve is
messze mögötte maradnak a valódi Elzeviereknek, MAIRE és
JANSSONIUS kiadványai ellenben e tekintetben is kiállják a versenyt
nagyszerű előképükkel.

I. ELZEVIER KIADÁSOK.

Leyden.

1625.

I.

Thomæ Smithi | Angli | DE REPUBLICA | ANGLORVM |
Libri tres. | *Item varij aliorum* | *Discursus Politici de* | *Regno Angliæ,*
eiusqz | *administratione* | LVG. BATA-
VORVM | *Ex officina Elzeviriana* |
c1o 1oc xxv (Rézmetszetű címlap.
I. kép).

24-r. 106×54 mm. 239 l.
Tartalma: T. SMITHI de republica
et administratione Anglorum. 3—
176 l. — JOH. BOTERI Relatio
de regno Angliæ. 177—193 l. —
PHILIPPI HONORII Relatio de regno
Britannico. 193—226 l. — U. a.
Portuum et arcium Angliæ accu-
rata descriptio. 226—239 l. A (240)
l. üres.

V. ö. WILLEMS 243. sz. a.
Szerinte ez évből két kiadás van;

I. kép.

ez a kevésbé jó kivitelű, melyből a nyomtatási privilégium hiányzik. Sima hártlyakötés. Hozzáköteve: CONTARENI, De republica Venetorum, 1626. Jelzet: Geo. 658.

1626.

2.

Caſparis Contareni | patricii Veneti | DE REPUBLICA | VENE-

TORVM | Libri quinque. | *Item ſynopſis reip: Venetæ, et alii de eadem diſcurſus | politici.* | LVGD: BATAVORVM | Ex officina Elzeviriana. | clō lōc xxvi | (Rézmetszetű címlap. 2. kép).

2. kép.

24-r. 104 × 55 mm. 335 l.

Tartalma: Epistola nuncupatoria (kurziv betűkkel nyomatva). 3—6 l. — CASP. CONTARENI de republica Venetorum libri V. 7—172 l. — LEANDRI ALBERTI urbis Venetæ descriptio. 173—269 l. — JOANNIS COTOVICI synopsis reipubl. Venetæ. 270—317 l. — PHILIPPI HONORII relatio de republ. Venetorum. 318—335 l.

V. ö. WILLEMS 250. sz. Két példány. Egy kötéséből kifejtett,

jelzete: Geo. 795. Címlapja verzőjára a brassai MILLER-család exlibrisze van felragasztva. Egy pergamen kötésű, hozzáköteve az 1. sz. a. ismertetett Respublica Anglorumhoz.

3.

RESPUBLICA, | Sive | STATUS REGNI | Gallix | *diuersorum autorum* | LVGDVNI BATAVORVM. | Ex officina Elzeviriana | ANNO clō lōc xxvi | CUM PRIVILEGIO | (Rézmetszetű címlap. 3. kép).

24-r. 110 × 53 mm. 613, (10) l. Tartalma: CLAUDII SESELLII

(SAYSSEL) de monarchia Franciæ. 3—134 l. — JOANNIS TILI (DU TILLET) de rebus gallicis liber. 134—381 l. — VINCENTII LUPANI (DE LA LOUPE) de magistratibus et praefecturis Francorum. 382—504 l. — PHILIPPI HONORII de regno Gallico relatio. 505—565 l. — JOANNIS BOTERI (BOTERO) de regno Gallico relatio. 565—679 l. — Névtelen: Regum et reginarum coronatio. 679—606 l. — Névtelen: Series et chronologia regum Galliae. 606—613 l. — Index in rempublicam Galliae. (1—8) l. — Summa privilegii. Kelt 1626. május 15. (9—10) l. Egy üres l.

V. ö. WILLEMS 259 sz. a. Szép példány, sima hártýakötésben. Jelzete: Geo. 703.

4.

RESPUBLICA ROMANA |
HONORI VRBIS ÆTERNÆ | P.
SCRIVERIUS | RESTITUIT | LVGD. BAT. |
Ex officina Elzeviriana | clō lōc
XXVI | (Rézmetszetű címlap, e mot-
tóval: *Montibus his olim totus
promittitur orbis, | Juraque ab hac
terrâ cætera terra petet*).

24-r. 107×52 mm. 480, 95 l.

Tartalma: ANDR. DOMINICI FLOCCI
de potestatibus Romanorum libri

II. 3—116 l. — POMPONI LAETI de magistratibus romanis libri
II. 117—178 l. — RAPHAELIS VOLATERRANI de magistratibus
Romanorum commentarius. 179—214 l. — ANDREAE ALCIATI
de magistratibus Rom. liber. 215—231 l. — PETRI NANNI
de comitiis Romanorum. 231—240 l. — JUSTI LIPSI de magistra-
tibus veteris pop. Rom. 241—306 l. — JANI GULIELMI de magistra-
tibus reipubl. rom. libellus. 307—384 l. — GEORGI VAVCHOPII
de magistratibus vet. pop. Rom. tractatus. 385—476 l. —
P. SCRIVERII de pseudo-Fenestella admonitio. 477—480 l. —

3. kép.

Appendix ad Romam antiquam, tartalmaz 6 közleményt 1—95 l. Egy üres l.

V. ö. WILLEMS 263. sz. a. Aranyozott hátú borjúbőrkötésben, vörös metszéssel. Jelzete: Geo. 772.

1627.

5.

PHILIPPI CLYVERI | INTRODVCTIONIS | IN | *Vniuersam* GEOGRAPHI- | AM, *tam Veterem quàm Novam*, | LIBRI VI. | *Editio ultima prioribus Emendatior.* | *Ad Illustriff. et Ampliff* | DOMINICVM MOLINVM, patri- | tium et Senatorem Venetum | LVGD. BAT. | *Ex officina* | *Elzeviriana* | c1c 10c xxvi. | (Rézmetszetű címlap.)

24-r. 108×53 mm. 373, (9) l. 1 üres levél. A 16. és 32. lap mellé helyezett behajtott tábla hiányzik, a 34. l. mellé való még meg van. Első kisalakú kiadás.

V. ö. WILLEMS 274. sz. a. Hártyába kötött, erősen használt példány. Mögéje kötve a Respublica Scotiae 1627. kiadása. Bővebb leírását l. itt. Jelzete: Geo. 328.

6.

HELVETIORVM | RESPUBLICA. | *DIVERSORVM* | *Autorum quorum nonnulli* | *nunc primum in lucem* | *prodeunt.* | *Lugd. Bat.* | *Ex officina* *Elzeviriana.* | Anno c10 10c xxvi. | *Cum Privilegio.* | (Rézmetszetű címlap *P. S. f.* jelzéssel. 4. kép).

24-r. WILLEMS szerint (278. sz. a.) e műből háromféle, a címlapon nem jelzett kiadás van ez évszám alatt. Könyvtárunkban kettő van meg belőle. A jobbik szövegű *a*) kiadásból két példány: 105×57, illetve 168×60 mm. 508, (15) l. A kevésbé értékes *b*) kiadásból egy példány 105×53 mm. 535, (17) l. Tartalmuk: *Contenta.* 3—4 l. — *Brevis Helvetiae descriptio ex FRANCISCO GUILLIMANNO, OSVALDO MOLITORE et aliis.* 5—21 l. — *Helvetiae soli natura ex HENRICO GLAREANO, et aliis.* 21—23 [21—24] l.¹ — *De Fluviiis aliquot Helvetiae.* 24—25 l. — *JOSIAE SIMLERI de re-*

¹ A [] közt lévő számok a *b* példányra vonatkoznak.

publica Helvetiorum libri II. 25—460 [26—484] l. — DANIELIS EREMITAE BELGAE de Helvetorum... epistola 461—508 [485—535] l.¹ — Index 1—14 [1—16] l. Summa privilegii, kelt 1626. máj. 15. k (17) l.

Az *a*₁ példány kitűnő állapotban van sima hártyakötésben, vörös metszéssel. Az első fődél bellapjára H. G. HAUSMANN rézmetszetű exlibrisze van beragasztva. Jelzete: Geo. 718. Az *a*₂ példány szintén sima hártyakötéssel bir, zöldszelyemkötők nyomaival. Hozzákötvé J. SPRECHER Rhetia. 1653. Jelzete: H. rel. 1067. A szúrágta *b*) példány címlapjának verzoján MILLER könyvtári jegye diszlik. Aranyozott hátú, márványozott hártyakötése megrongálódott az által, hogy kifejtettek belőle egy hozzákötött másik Respublicát. A címke tanúsága szerint e kifejtett kötet Belgium volt. Jelzete: Geo. 719.

7.

RESPUBLICA, | Siue Status
Regni | POLONIAE, LITUANIAE,
| PRUSSIAE, LIVONIAE, | etc | *di-*
uersorum Autorum | LVGDVNI BATA-
VORUM | *Ex Officina Elzeviriana* |
ANNO MDCCXXVII. | *Cum Privilegio.* (Rézmetszetű címkép.)

24-r. WILLEMS 286. sz. a. írja le e kiadványt s megjegyzi, hogy ez évben két különböző kiadása került ki a sajtóból, de felcseréli a két kiadás lapszámait. Az első kiadás, melyet könyvtárunkban egy példány (*a*) képvisel 108×53 mm. 467, (12) l.-ből áll, míg a második, előszóval is ellátott kiadás (8), 450, (13) l-ra

4. kép.

¹ Az *a* kiadás tartalomjegyzékében a cikk kezdő lapszáma tévesen 464.

terjed. E második kiadásból két példányunk van b^1 : 107×55 mm. és b^2 : 109×54 mm.

Az első kiadás tartalma: STANISLAI KRZISTANOWIC status regni Poloniae descriptio. 3—36 l. — MARTINI CROMERI Polonia libri II. 36—227 l. — Ex ALEX. GVAGNINI Sauromatia Europaea. 227—377 l. — Ex HONORIO de interregno Poloniae. 378—443 l. — JOANNIS BOTERI Poloniae descriptio. 444—463 l. — ALSTEDII chronologia de regno Poloniae. 464—467 l. Index. (I—II) l. — Summa privilegii, kelt 1626. máj. 15. (12) l. Egy l. üres.

A II. kiadás tartalma: Admonitio ad lectorem. (3—4) l. — Indiculus capitum. (5—8) l. — KRZISTANOWIC. 1—32 l. — CROMERUS. 32—233 l. — THUANI (DE THOU) Poloniae regni descriptio. 234—254 l.¹ — U. a. de Valachia. 254—256 l.¹ — ALEX. GUAGNINI de Litvaniae gentis origine. 256—264 l.² — MICHALONIS LITVANI quaedam ad Litvaniam pertinentia. 265—274 l.¹ — A. GUAGNINI de ducatu Samogitiae. 274—291 l.³ — JOANNIS LASICII de diis Samogitarum. 291—309 l.¹ — A IX., XII. fejezet ismét GUAGNINUS munkájából való, de némileg más sorrendben, mint az I. kiadásnál. 309—402 l.³ — BOTERUS. 402—423 l. — HONORIUS. 424—436 l. — JOANNIS BARCLAIH iudicium de Polonia. 436—439 l.¹ — ALSTEDIUS. 440—443 l. — SALOMONIS NEUGEBAUERI de re nummaria Polonorum. 443—445 l.¹ — U. a. de vectigalibus regis Poloniae. 445—450 l.¹ — Index. (I—12) l. — Privilegium. (13) l. Egy üres l.

Az *a*) példány eredeti sima hárttyakötésben, zöldeskék met-széssel. Kifogástalan példány, csupán a címlap alsó pereméből hiányzik egy darab. A címlap alján olvashatatlaná kitörült be-jegyzés. Jelzete: Geo. 763. A b^1 példány teljesen kifogástalan, ugyancsak sima hárttyakötésben. Jelzete: Geo. 760. A b^2 példány a SZÉCHÉNYI-könyvtárból való, kissé vizfoltos, arany metszésű sá-vozóval és bélyegzőkkel aranyozott hárttyakötésben. Hozzákötve STRANSKY Bohemiája. Jelzete: Geo. 764.

¹ Nincs az I. kiadásban.

² Megfelel az I. kiad. 266—273 l.-jének.

³ Megfelel az I. kiad. 273—289 l.-jének.

⁴ Megfelel az I. kiad. 289—314, 337—344, 315—337, 344—377 l.-jének.

8.

Respublica | sive | STATUS REGNI | SCOTIÆ ET HIBER- | NIÆ | Diver-
forum | Autorum. | LUGD. BAT. | Ex officina | Elzeuiriana | A.º clº lºc
xxvii | *Cum priuilegio.* | (Rézmetszetű címlap. 5. kép).

24-r. 104 × 56 mm. (A cím-
lap magassága csupán 89 mm.,
mivel alul-felül erősen le van
vágva belőle.) 280, (1) l. Tar-
talma: Contenta. 3—4 l. —
GEORGII BUCHANANI Scotiae regni
topographia. 5—67 l. — Inscrip-
tiones antiquae. 68—69 l. — HECT.
BOËTHII de animantibus Scotiae.
70—82 l. — U. a. de Scotorum
moribus et institutis. 82—92 l. —
De commerciis Scotorum. 93—
98 l. — CARUDENI Scotiae regi-
men. 98—110 l. — Catalogus
regum Scotiae. 111—135 l. —
De foedere Scotorum cum Fran-
ciis. 135—143 l. 144 üres l. —
Respublica | sive | Status Hiberniae.
145 l; — Contenta. 146 l. —
CARUDENUS és SPEEDUS: Hiberniae

5. kép.

descriptio. 147—197 l. — CARUDENUS és mások: De Hibernorum
moribus. 197—228 l. — U. a. Regni Hiberniae administratio.
229—237 l. — De Heberniae commerciis. 237—244 l. — CARU-
DENUS és MORRISSENIUS Onealii et eorum rebelliones. 244—272 l. —
Appendix. 273—280 l. Summa privilegii. Kelt 1626. máj. 15. (1) l.

V. ö. WILLEMS 287. sz.-mal. Szerinte ez évszám alatt két kiadás
került ki a sajtóból. A mi példányaink a nyomdailag sikerültebb
kiadásból valók. Az egyik jó karban lévő példány, a címlap csonka-
ságát nem tekintve. Sima hárttyakötés, vörös címkével és zöld
selyemkötők nyomaival. A kötetből ki van vágva a De principati-

bus Italiae c. kiadvány. A címlap hátlapján a MILLER-féle exlibrisz látható. Jelzete: **Geo. 776.** A másik, kissé elpiszkolt példány PH. CLUVERUS Introductionis in universam geographiam libri VI. Leyden, 1627. c. műhöz van hozzákötve, kissé megviselt sima hártyakötésben. A kolligátum első darabjának címlapján alul e bejegyzés: *Dnum Andreae (?) Kiszszell de . . . falva A^o 726.* A címlap verzóján pedig: *Ex libris Pauli Poru | cżky* s alább: *Est Johannis Lénárt comp. den. 12.* A végül hozzákötött tiszta lapok elsején vörös tintával e bejegyzés olvasható: *Est libris Ladislaus Kecskeméty Cuius symbolum Deus providet.* Jelzete: **Geo. 328.**

1628.

9.

Casparis Contareni | patricii Veneti | DE REPUBLICA | VENTORVM | Libri quinque. | *Item synopsis reip: Ventæ, et alii de eadem discursus | politici.* | *Editio secunda auctior.* | LVGD: BATAVORVM, | Ex officina Elzeviriana. | cDc Ioc xxviii. | *Cum Privilegio.* | (Rézmetszetű címlap.)

24-r. WILLEMS 293. sz. írja le e kiadást, melyből kétféle azonos tartalmú lenyomat készült. Mindkettőből van példányunk. Az *a*) példány: 108×52 mm., 447 (1) l.; a *b*) példány pedig: 108×55 mm. 431 (1) l. Az amatőrök az *a* példányt tartják értékesebbnek. Tartalma az első kiadástól a következőkben tér el: 1. Kimaradt az epistola nuncupatoria és ALBERTUS művéből az I. kiadás 175—198. lapján található rész. 2. Új cikkek: Veneti domini chorographica descriptio. — De potentia et aerarii Venetorum. — Series ducum Venetorum. — Variorum judicia de Republica Venetorum. — Regimen civile Veronae és a végén a privilégium, mely 1626. máj. 15. kelt.

Az *a* példány XVIII. sz.-i, aranyozott hátú borjúbörkötésbe van kötve. Az elülső tábla belsejére C. J. C. M. betűs, ovális cimerkép rézmetszete van ragasztva. Jelzete: **Geo. 796.** A *b* példány kötése sima hártya. A címlapon a következő bejegyzés *J. G. Sohn.* Jelzete: **Geo. 799.**

10.

DE | PRINCI | PATIBVS | Italiae, | Tractatus | Vary | LUGD. BAT. |
Ex officina | Elzeviriana. | A^o cl^o l^oc xxviii | Cum privilegio | (Réz-
metszetű címlap).

24-r. 104 × 54 mm. 318, (15) l., egy üres levél. Tartalma:
1. THOMAS SEGETHUS ajánlása DUDLEIUS CARLETONUS, Imbercourt
bárójához. Kelt 1627. nov. 9. 3—6 l. — 2. De principibus Italiae
commentarius (SEGETHUS fordítása olaszból). 7—48 l. — 3. THOMAE
SEGETHI notae in commentarium. 49—52 l. — 4. Különböző
szerzőktől: Tractatus de territoriis, potentia, familiis, foederibus
(Italiae). 53—318 l. — 5. Index. (1—14) l. — 6. Errata. (15) l.

Kötéséből kifejtett példány, a címlap hátlapján MILLER ex-
libriszével. Eredetileg a 8. sz. a. ismertetett Respublica Scotiaevel
volt egybekötve. Jelzete: Geo. 744.

1629.

11.

GALLIA | five | DE FRANCORVM | REGIS DOMINIIS | et opibus |
Commentarius. | LVGDVNI BATAVORVM, | Ex officina Elzeviriana. | ANNO
cl^o l^oc xxix | Cum privilegio. | (Rézmetszetű címlap.)

24-r. WILLEMS szerint (311. sz.) ez évben két különböző ki-
adás készült, melyek közül a másodikban ki vannak javítva a sajtó-
hibák. Könyvtárunkban mindkét kiadás megvan. Az *a* példány,
(első kiad.) 106,5 × 56 mm. (16), 461, (1) l. és 2 üres levél; a
b példány, mely körülvágatlan ívekben van meg könyvtárunkban
s így bibliofil szempontból különösen becses 123 × 68 [62] mm.
(12), 443 l. Tartalma nem azonos a 2. sz. a. ismertetett első
Gallia-kötettel; ezt az 1629. júniusában kelt s JACOBUS BALDUINUS-
hoz intézett ajánlás szerint JOANNES DE LAET állította össze. Az
a példány (462) lapján van az Errata, ami a javított lenyomatú
b példánynál elmaradt.

Az *a* példány sima, pompásan konzervált pergamen kötéssel
van ellátva, első táblájának bélésén C. A. RINDER dr. barokk izlésű.

kartouche-ba foglalt címeres ex-libriszével. Jelzete: **Geo. 697**. Az ívekben lévő *b* példány származása ismeretlen. Jelzete: **Geo. 700**.

12.

HISPANIA | SIVE | DE REGIS HISPA- | NIE REGNIS | et opi-
bus | *Commentarius*. | LVGD: BATAV: | Ex officina | Elzeviriana | A.^o
c^o Idc XXIX. | *Cum privilegio*. | (Réz-
metszetű címlap. 6. kép).

6. kép.

24-r. WILLEMS (l. 313. sz. a.) szerint ez évben két kiadás készült e műből; mindkettő megvan a Nemzeti Múzeum könyvtárában. Az eredeti kiadást képviselő *a* példány: 109×57 mm; (16), 498, (1) l.-ből áll. Az ezen évi 2. kiadást képviselő *b*¹ és *b*² példányok: 113×55, illetve 109×55 mm. 520, (6) l. és egy üres levélből állanak. A művet, melyet 1629. dec. végén kelt s EDWARDUS POWELLUSHOZ intézett ajánlólevél vezet be, JOANNES DE LAET állította össze. Az *a* kiadás 27, a *b* kiadás pedig 28 fejezetből áll. Uj a VII. fejezet: «De insulis Canariis». Egyéb különbség, hogy az «indiculus» az *a* kiadás-

nál közvetlen a tartalomjegyzék mögött, a *b* kiadásnál pedig a mű végén van elhelyezve. A privilégium kelte 1726. máj. 15.

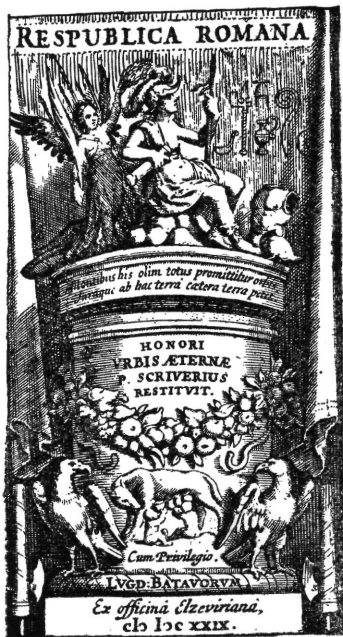
Mindhárom kifogástalanul fentartott példány. Az *a* és *b*² példány sima hártyakötésben, utóbbihoz, mely gr. SZÉCHÉNYI FERENC példánya volt, hozzá van kötve az 1641. Portugallia. Jelzetük: **Geo. 730.**, illetve **Geo. 734**. A *b*¹ példány kissé lehorzolt, aranyozott hátú borjúbörkötéssel van ellátva; jelzete: **Geo. 733**.

13.

DE REGNO | DANIÆ ET | NORWE- | GLÆ | Infulisq; adjacen- |
 tibus: juxtà | ac | DE HOLSTATIA, | DVCATV SLES- | WICENSI, | et finitimis
 pro- | vincijs | Tractatus varij | LVGDVNI BA- | TAVORVM | Ex officina
 El | zeviriana | clō DC XXIX. | Cum Privilegio | (Rézmetszetű címlap).

24-r. WILLEMS szerint (326. sz.) ez évben két kiadás készült a műből, melyek mindegyike képviselve van könyvtárunkban. Az *a* kiadás: 108×54 mm. (16) 510 l. A *b* kiadás: 110×55 mm. (16), 447, (6) l. A művet, az 1629. jul. 15-én kelt s CHRISTIANUS FRIIShez intézett ajánló levél tanúsága szerint STEPHANUS JOHANNIS STEPHANIUS Danus szerkesztette, aki az anyagot 8 fejezetre osztotta.

Az *a* példány csonka, amennyiben a sajtóhibákat és kiváltságlevelet tartalmazó utolsó levél hiányzik. Aranyozott hátú bőrkötésének előtábláját, hátrészét, úgyszintén a könyv első lapjait szünyomok éktelenítik. Jelzete: Geo. 694. A jelesebb *b* kiadást képviselő példány kitűnő karban van. Sima hártlyakötés borítja. Jelzete: H. rel. 1352.

7. kép.

14.

REPUBLICA ROMANA | HONORI | VRBIS ÆTERÆ | P. SCRIVERIUS | RESTITUIT | Cum Privilegio | Lvgd. Batavorvm | Ex officinâ Elzeviriana, | clō DC XXIX. (Rézmetszetű címlap. 7. kép).

24-r. 104×54 mm. 575, (1) l. Tartalma azonos a 3. sz. alatt ismertetett 1626-iki eredeti kiadásával.

V. ö. WILLEMS 321. sz. Szerinte ez évből kétféle lenyomatok

készültek e munkából. A Nemzeti Múzeum példánya az értékesebb levonatok csoportjába tartozik. Sima hárttyakötésű példány. Címlapja alján az első ismert tulajdonos sajátkezű aláírása: NORBERTUS NUSSBAUM, Prior 1651 (?). Az első tábla belésén SMITMER FERENC PÁL exlibrise, mely a máltai lovagkeresztre helyezett címerét ábrázolja, fölötte leveles koronával s e körirattal: FR. FRANC. PAVLUS DE SMITMER 1770. A címlap verzóján MILLER könyvjelzője. Jelzete: Geo. 773.

1630.

15.

BELGII | CONFEDERATI | Respublica: | SEU | Gelriæ. Holland. | Zeland. Traject. Frif. | Tranfifal. Groning. | chorographica | Politicæque | descriptio. | Cum Privilegio | LVGD. BATAV. | Ex officina Elzeviriana | MD. DC. XXX. | (Rézmetszetű címlap.)

24-r. WILLEMS (326. sz.) szerint ez évből háromféle kiadás készült a műből. Az eredeti kiadás, melyből a Nemzeti Múzeum könyvtárában két példány van, (8), 359, (7) lapból és egy üres levélből áll. Az a^1 példány méretei: 107×54 , az a^2 -é: 105×55 mm. Van példányunk a második lenyomatból is, melynek méretei: $108,5 \times 54$ mm., lapszáma: (16), 352, (10) l. és 3 üres levél. A bevezetés tanúsága szerint e kötetet is J. DE LAET állította össze. A két kiadás tartalmi különbsége, hogy az a kiadásban a kötet végén lévő *Appendix ad Geldriam* c. fejezet a b kiadásban a *Geldriá*-nak szentelt rész mögé került, az ugyancsak a kötet végén volt *Appendix ad Hollandiam* pedig a *Hollandiá*nak szentelt cikk 3. fejezetébe lön beolvastva. Új a második kiadásban a *Limburgum Ducatus* c. fejezet, melyet *Brabantiæ* és *Flandriæ* közé ékeltek.

Példányaink közül az a^1 teljesen ép, sima hárttyakötésű példány A. RINDER dr. címeres exlibriszével az első fődél belésén; jelzete: Geo. 670; az a^2 kötéséből kifejtett példány MILLER címeres könyvjegyével a címlap verzóján; jelzete: Geo. 668. Eredetileg a 6. sz. a. leirt Helvetiorum Respublica, 1627. b példányával volt egybekötve. A b példány hátát aranyozott borjúbőr,

tábláit pettyegedett barna papiros födi, a háton szúrágás nyomai-
val. Jelzete: Geo. 667.

16.

RVSSIA | feu | MOSCOVIA | itemque | TARTARIA | Commen-
tarius Topo- | graphico atque | politico illus- | tratæ | LVGD. BATAVORVM |
Ex officina ELZEVIRIANA | ANNO cD
IDC xxx. | *Cum privilegio.* | (Réz-
metszetű címlap. 8. kép).

24-r. Az *a* lenyomat: 106 × 59
mm. 327, (9) l.; a *b* lenyomat:
106 × 54 mm; (8), 345, (19) l.
2 üres levél. Tartalma: Tartal-
omjegyzék 3—4 l.; Descriptio
Moscoviae 5—181 l.; Descriptio
Tartariae. 182—327 l.; Index.
(1—9) l. A *b* lenyomatnál a
tartalomjegyzék utáni lapra a
privilegium került, mely 1630.
jul. 9. kelt.

V. ö. WILLEMS 336 sz. a. Az
a kiadásból két példány, a *b*-ből
pedig egy van könyvtárunkban,
valamennyi jól konzervált sima
hártyakötésben; az *a*¹ példány
jelzete: Geo. 751; az *a*² kettőé,
mely BUSBEQUIUS követjelentési-
hez van hozzákötve: Turc. 392; a *b* példányé Geo. 752.

8. kép.

17.

Thomæ Smithi | Angli | DE REPUBLICA | ANGLORVM | Libri
tres. | *QVIBVS ACCESSERVNT* | Chorographica illius descrip- | tio, aliique
politici tractatus. | LVG. BATAVORVM | Ex officina Elzeviriana | cD IDC xxx.
| CVM PRIVILEGIO | (Réz-metszetű címlap).

24-r. 110 × 54 mm; (12), 404, (12) l. Tartalmilag erősen
különbözik az 1. sz. a. leírt 1625-iki első kiadástól. Szerkesztője

JOHANNES DE LAET az anyagot 13 szakaszba osztotta; ezek közül csupán SMITHnek a IV. szakaszba sorozott műve s PHILIPPUS HONORIUSnak a XII. szakaszban közölt relatiója vétetett át az I. kiadásból. A többi szakasz új anyagot tartalmaz, különböző szerzők munkáiból.

V. ö. WILLEMS 337. sz. a. Sima hárttyakötésű példányunk HAJNIK IMRE könyvtárából került a múzeumba. Jelzete: Geo. 659.

9. kép.

magnitudine diss. 160—167 l. — VI. BUSBEQUII Ritus sepeliendi apud Servianos. 167—183 l. — VII. LEONCLAVII de variis monetis. 183—191 l. — VIII. Anni apud Turcas ratio. 192—197 l. — IX. Notitia Beglerbegatum. 197—226 l. — X. Excerpta a libro LAZARI SORANZI. 226—274 l. — XI. Series imperatorum Turcicorum. 274—284 l. — XII. Ex politeia regia. 284—314 l. — Index. (1—5) l.

V. ö. WILLEMS 340. sz. a. Hárttyakötésű szép példány, zöld selyemkötőszalagok nyomaival. Az első őrlapon e bejegyzés: *Bibl.*

18.

TURCICI IMPERII | STATVS | feu | Discursus varij | de Rebus Tur- | carum. | LVGDVNI BATAV: | Ex officina ELZEVIRIANA | A. MD CXXX | Cum Privilegio | (Rézmetszetű címlap. 9. kép).

24-r. 108 × 55 mm. (8), 314, (5) l. Tartalma: Előszó. (3—4) l. — Contenta. (5—7) l. — Privilegium (kelt 1626. máj. 25.) (8) l. — I. JOAN. BAPT. MONTALBANI rerum Turcicarum descriptio. 1—99 l. — II—IV. PHILIPPUS HONORIUS munkájából való kivonatok. 96—159 l. — V. HORATII MALAGUZZI de Turcici Imperii

Hung. Jankovichiana. Jelzete: Geo. 787. Egy másik, kissé használt példány gr. SZÉCHÉNYI FERENC könyvtárából. Ennek jelzete: Turc. 657 k.

1631.

19.

Donati Iannotii Florentini | *dialogi* | DE REPVB. VENETORVM | *Cum Notis et lib. Singulari* | *de Forma eiusdem Reip.* | *Cum Privilegio* | LVGD. BATAV. | Ex officina Elzeviriana | ANNO MDCCXXXI. | (Rézmetszetű címlap: *Corn. Cl. Duyfend sculpsit.* 10. kép).

24-r. WILLEMS szerint (353. sz.) e műből ugyanez évben két kiadás készült; ezek mindegyike képviselve van könyvtárunkban. Az *a* kiadás: 100×50 mm. (4), 467, (9) l. A *b* kiadás 109×54 mm. (4), 506, (18) l., 7 rézmetszetű képmelléklet. Tartalma: Tartalomjegyzék. (3) l. — Képek jegyzéke. (4) l. — JANNOTII respublica veneta. 1—288 l. — Notae in D. JANNOTIUM et C. CONTARENUM. 289—416 l.; szedett külön címlappal, rajta az ELZEVIEREK *Non solus* feliratú ismert mesterjegyével. — De forma reipubl. Venetae. 416—506 l. — Index. (1—18) l. — A képek: a 323. laphoz: Effigies pontis Rivi Altii (11. kép); a 405. laphoz: fig. A.; a 406. l.-hoz fig. B—D. és a 407. l.-hoz fig. E—F.

Az *a* kiadásnak könyvtárunkban lévő példánya borjúbőrbe van kötve; a címlap hátlapján MILLER ex-libriszével. Jelzete: H. rel-1124 g. A *b* kiadást képviselő példány vaknyomású, fekete maroquin kötésben van. Jelzete: Geo. 800.

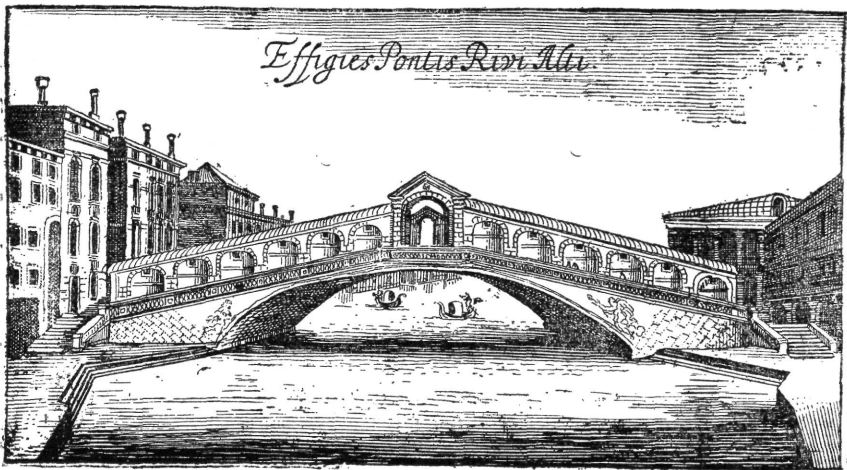

10. kép.

20.

DE | IMPERIO | MAGNI MOGOLIS | Sive | INDIA VERA |
 Commentarius. | *E varijs auctoribus congestus* | Cum Privilegio |
 LVGDVNI BATAVORUM | EX OFFICINA ELZEVIANA | ANNO MDCCCXXXI |
 (Rézmetszetű címlap, melyet *C. Cl. Duysend sculpsit.* 12. kép).

24-r. WILLEMS (v. ö. 354. sz. a.) szerint két kiadása van ez évből, melyek mindegyike megvan könyvtárunkban. Az *a* kiadás:

11. kép.

108×58 mm. (8), 285, (16) l. A *b* kiadás: 102×53 mm. (12), 299, (17) l. és 2 üres levél. Tartalmuk azonos az 1631. szept. 1-én kelt ajánlás tanúsága szerint JOANNES DE LAET munkája. Az elülső számozatlan lapokat az ajánlás, az előszó és a tartalomjegyzék, a hátulsó számozatlan lapokat pedig a tárgymutató tölti meg. A kompiláció a befejezésen kívül tíz szakaszra oszlik.

Az *a* példány sima hártakötésbe van kötve. Jelzete: Geo. 811. A *b* példány kötése borjúbőr, aranyozott háttal. Jelzete: Geo. 812.

21.

DE | PRINCI | PATIBVS | Italiae, | Tractatus | Vary. | *Editio se-*
cunda | *Priore longè* | auctior. | LVGD. BAT. | Ex officina | Elzeuiriana. |
 A° MDCCCXXXI. | *Cum privilegio.* | (Rézmetszetű címlap.)

24-r. 108×55 mm. 372, (8) l., 2 üres levél. Tartalmilag egy fejezet híján azonos, de elrendezésében több tekintetben eltér a 9. sz. a. leírt kiadástól. Az új fejezet: *De Pontifice Romano et ecclesiastico dominio.* 59—89 l.

V. ö. WILLEMS 356. sz. a. Szerinte ez időből két lenyomata van e munkának. Nekünk az 1626. máj. 15. kelt privilégiummal ellátott lenyomat van meg két példányban. Az egyik sima hártya-kötésű példány a bélyegző tanúsága szerint SZÉCHÉNYI FERENC gróf könyvtárából való. Jelzete: **Geo. 745.** A másik, irott hártya-ba kötött példány, hozzá van kötve az 1634-iki *Respublica Bohemiae*-hez. Jelzete: **Geo. 673.**

22.

I. SLEJDANI | DE | QUATVOR
SVMMS | IMPERIIS | Libri tres: | *Postrema editione | hac accurate | recogniti.* | LVGD. BATAVORVM, | *Ex officina Elzeviriana.* | A^o CLO IXCXXXI. |
(Rézmetszetű címlap.)

24-r. WILLEMS (358. sz.) szerint ez évben két kiadás készült e munkából. Az *a* kiadás 108×55 mm; 334, (40) l., 3 üres levél. A *b* kiadás 108×59 mm; 309, (24) l., 1 üres levél. Tartalma, a címben leírt munka, melyet a 3—4 lapon szerző életrajza előz meg s a számozatlan utolsó lapokon az index rekeszt be.

A Nemzeti Múzeumban lévő *a* kiadású példány pergamen kötését s első lapjait kissé megviselte a használat, címlapján több bejegyzés volt, amelyek azonban az olvashatatlanságig ki vannak törölve. Jelzete: **H. un. 1051.** A *b* kiadásból való példány hártya-

12. kép.

kötése teljesen ép; de a szöveg itt-ott tintával alá van húzva.

Jelzete: H. un. 1050.

13. kép.

nem szól arról, hogy a számozott lapokat 4 számozatlan levél előzi meg. A Nemzeti Múzeum példánya sima hártyakötéssel van ellátva, a 10. sz. lapig alul néhány szúnyommal. Jelzete: Geo. 781.

23.

SVECIA, | sive | de Suecorum |
Regis Dominio | et opibus. | *Com-*
mentarius | *Politicus.* | LYGD. BATAV. |
Ex officina ELZEVIRIANA. 1631. |
Cum Privilegio. | (Rézmetszetű cím-
lap. 13. kép).

24-r. 106 × 55 mm. (8), 319
l. A mű összeállítója HENRICUS
SOTERUS, Dalia Svecus. Tartalma
8 szakaszra oszlik, melyek elsőjét
ANDREAS BUREUS írta. A privilégium
1626. máj. 15-én kelt.

V. ö. WILLEMS 359. sz. a.
WILLEMS leírása — föltéve, hogy
e műből nincsenek különböző le-
nyomatok — hibás, amennyiben

GULYÁS PÁL.